

Դեկտեմբերի 11, 2021 թ.

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

Արցախի Հանրապետությունում 2021 թ. դեկտեմբերի 10-ի տեղի ունեցած տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների վերաբերյալ

2021 թվականի դեկտեմբերի 10-ին Արցախի Հանրապետության Մարտունու շրջանի 2 համայնքներում՝ Մարտունի քաղաքում և Գիշի գյուղում անցկացվել են տեղական ինքնակառավարման մարմինների (այսուհետ՝ ՏԻՄ) ընտրություններ: Ընտրական գործընթացները հսկվել են «Ականատես» դիտորդական առաքելության կողմից երկարաժամկետ և կարճաժամկետ դիտորդության միջոցով:

Դիտորդական առաքելության մասին

«Ականատես» դիտորդական առաքելությունը հիմնադրվել է Հայաստանի Հանրապետությունում գործող «Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» (ԹԻՀԿ) հասարակական կազմակերպության, «Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ» (ԺԱԱ) հասարակական կազմակերպության, «Ռ-եստարտ» գիտակրթական հիմնադրամի և Իրավունքի զարգացման և պաշտպանության հիմնադրամի կողմից: Արցախի Հանրապետությունում դիտորդական առաքելության գործընկերը «Քաղաքացիական հար» հասարակական կազմակերպությունն է:

«Ականատես»-ի նպատակն է նպաստել Հայաստանում և Արցախում ազատ և արդար ընտրությունների անցկացմանը և դրանց նկատմամբ հանրային անկողմնակալ հսկողությանը, ընտրական գործընթացների օրինավորությանը:

«Ականատես»-ը գործում է անկախ՝ պահպանելով անկողմնակալության սկզբունքը և գերծմնալով այնպիսի գործողություն կատարելուց, որը կարող է մեկնաբանվել որպես աջակցություն, քարոզչություն կամ հակաքարոզչություն ընտրություններին մասնակցող որևէ կուսակցության (դաշինքի), թեկնածուի օգտին կամ դեմ:

Դիտարկման մեթոդաբանություն

Երկարաժամկետ դիտորդությունը մեկնարկել է 2021 թ. նոյեմբերի 20-ին՝ դիտարկելու և գնահատելու նախընտրական և քվեարկության օրվա գործընթացները:

Նախընտրական ժամանակահատվածում դիտարկման առարկա են հանդիսացել ընտրությունների վարչարարությունը, այդ թվում՝ Տարածքային ընտրական հանձնաժողովների գործունեությունը, գործողությունների համապատասխանությունը ժամանակացույցին, համայնքի ղեկավարի թեկնածուների գործունեությունը, նախընտրական քարոզչությունը, վարչական ռեսուրսի օգտագործումը, բողոքների քննությունը և այլն:

Տվյալների հավաքագրումը կատարվել է գրասենյակային հետազոտության, առցանց բաց տվյալների վերլուծության, անմիջական դիտարկումների, հանդիպումների, հարցազրույցների, ինչպես նաև՝ մամուլի լուսաբանումներին հետևելու միջոցով: Տեղերում դիտորդները հանդիպել են տարածքային և տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների, թեկնածուների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ինչպես նաև ընտրական գործընթացի այլ մասնակիցների հետ: Տեղեկատվության ճշգրտությունն ու հավաստիությունն ապահովելու նպատակով ստացված տվյալները հնարավորինս ստուգվել են մի քանի անկախ աղբյուրների միջոցով:

Ընտրությունների մասին

ԱՀ կառավարության՝ 2021 թ. հոկտեմբերի 20-ի N 1125 -Ն որոշմամբ 2021 թ. դեկտեմբերի 10-ին նշանակվել են Արցախի Հանրապետության Մարտունու շրջանի որոշ համայնքներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների նոր հերթական ընտրություններ:

Նույն թվականի հոկտեմբերի 22-ին ԱՀ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը ընդունել է ԱՀ ՏԻՄ-երի ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման մասին N 11-Ա որոշումը՝¹ հաստատելով նաև ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման հիմնական միջոցառումների ժամանակացույցը²:

Ըստ ԱՀ ոստիկանության տրամադրած տվյալների 2021 թ. նոյեմբերի 30-ի դրությամբ ընտրողների թիվը կազմում էր.

- ք. Մարտունի - 4049
- գ. Գիշի - 967³:

Ընտրություններին գրանցվել է համայնքի ղեկավարի թվով 3 թեկնածու (բոլորն ինքնաառաջադրմամբ), որոնցից.

- Մարտունի համայնքում համայնքի ղեկավարի 1 թեկնածու,
- Գիշի համայնքում համայնքի ղեկավարի 2 թեկնածու:

Հիմնական բացահայտումներ

Համաձայն դիտորդների տրամադրած տվյալների ընտրությունների՝ նախընտրական հատվածն ընթացել է հանդարտ, առանց էական խոչընդոտների և խախտումների:

Ընտրությունների վարչարարություն

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովները հիմնականում հետևել են Ընտրական օրենսգրքով սահմանված ընթացակարգերին, ինչպես նաև՝ ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման միջոցառումների ժամանակացույցին: Տարածքային ընտրական հանձնաժողովները նախընտրական շրջանում խախտումների վերաբերյալ դիմում-բողոքներ չեն ստացել: Դիտորդների կողմից տարածքային ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքներում

¹ <http://cecnkr.am/wp-content/uploads/2014/12/output-1.pdf>

² <http://cecnkr.am/wp-content/uploads/2021/10/%D5%8F%D4%BB%D5%84-%D5%AA%D5%A1%D5%B4-%D6%81%D5%B8%D6%82%D5%B5%D6%81-%D5%B6%D5%B8%D6%80-%D5%B0%D5%A5%D6%80%D5%A9%D5%A1%D5%AF%D5%A1%D5%B6-10.12.21%D5%A9..pdf>

³ <http://cecnkr.am/wp-content/uploads/2021/10/vostikan.pdf>

որևէ խնդիրներ չեն արձանագրվել, իսկ հանձնաժողովների վերաբերմունքը դիտորդների նկատմամբ գնահատվել է համազործակցային:

Նախընտրական քարոզչություն

ԱՀ ընտրական օրենսգրքի կարգավորումների համաձայն՝ նախընտրական քարոզչությունը մեկնարկել է 2021 թ. նոյեմբերի 16-ին, և ընթանում է մինչև դեկտեմբերի 8-ը՝ ժամը 24:00-ն⁴:

Ըստ երկարաժամկետ դիտորդների՝ նախընտրական քարոզչությունը եղել է պասիվ պայմանավորված հիմնականում՝

- թեկնածուների քիչ քանակով և մրցակցության բացակայությամբ,
- հետպատերազմյան շրջանում ընտրողների հուսալքվածությամբ և անվտանգային ռիսկերի ֆոնին՝ ընտրական գործընթացների նկատմամբ թերահավատությամբ,
- համայնքապետարաններում համայնքի զարգացման համար անհրաժեշտ ռեսուրսների/բյուջեի և բավարար լիազորությունների բացակայությամբ և դրանով պայմանավորված, ՏԻՄ-երից ունեցած նվազ ակնկալիքներով՝ անկախ ընտրությունների արդյունքներից:

Նախընտրական քարոզչանյութերի տարածման կանոններում խախտումներ չեն արձանագրվել: Համայնքի ղեկավարները, ըստ սահմանված կարգի, համայնքի տարածքում առանձնացրել են անվճար տեղեր քարոզչական պաստառներ փակցնելու համար: Այնուամենայնիվ, համայնքներում քարոզչությունը եղել է պասիվ: Թեկնածուների կողմից քարոզչական պաստառներ չեն տպագրվել: Թեկնածուներից միայն Մարտունի համայնքի ղեկավարի թեկնածուն է, որն ունեցել է նախընտրական ծրագիր, իսկ Գիշի համայնքի ղեկավարի թեկնածուները քարոզչությունն իրականացրել են հիմնականում անհատական հանդիպումների միջոցով:

Նախընտրական քարոզչության ֆինանսավորման նպատակով թեկնածուներից ոչ մեկը նախընտրական հիմնադրամ չի ձևավորել, որը նաև ԱՀ ընտրական օրենսգրքով պարտադիր պահանջ չէ⁵:

Քվեարկության օր

«Ականատես» առաքելության դիտարկման արդյունքներով, Արցախի Հանրապետությունում 2021 թ. դեկտեմբերի 10-ին կայացած ՏԻՄ ընտրություններն, ընդհանուր առմամբ, ընթացել են խաղաղ մթնոլորտում և քաղաքացիները հնարավորություն են ունեցել իրացնել իրենց ընտրական իրավունքը:

Քվեարկության օրվա գործընթացը դիտարկելու նպատակով ներգրավվել է 4 միջազգային («Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» ՀԿ կողմից) և 4 տեղական («Քաղաքացիական հար» ՀԿ կողմից) դիտորդ, ինչպես նաև շրջիկ դիտորդական խումբ՝ տեղամասերի շրջակայքում և համայնքում ընդհանուր միջավայրը դիտարկելու նպատակով:

⁴ ԱՀ ընտրական օրենսգրք, հոդված 19, մաս 1

⁵ ԱՀ ընտրական օրենսգրք, հոդված 26, մաս 1, հոդված 133, մաս 1

Նախապատրաստման փուլ

Քվեարկության օրը՝ առավոտյան ժամը 07:00-08:00 ընկած ժամանակահատվածում տեղամասերի նախապատրաստումն անցել է խաղաղ պայմաններում:

Տեղամասերից որևէ մեկում չի խոչընդոտվել դիտորդների մուտքը:

Մարտունի քաղաքի թիվ 5/3 տեղամասում հանձնաժողովի անդամները ներկայացել են 7:40-ին, որից հետո միայն սկսվել է նիստը: Այնուամենայնիվ, նախապատրաստական աշխատանքները ավարտվել են ժամանակին, և քվեարկությունը սկսվել է 8:00-ին:

Բոլոր 4 տեղամասերում բացակայել են թեքահարթակներ, ինչն առանձին դեպքերում (նկատվել է 2 միջադեպ) խոչընդոտ է հանդիսացել հաշմանդամություն ունեցող անձանց ընտրությունը կազմակերպելու համար: Չնահած այդ հանգամանքին, ընտրական տեղամասերն ներկայացած բոլոր քաղաքացիները կարողացել են կատարել իրենց ընտրությունը:

Թիվ 5/4 տեղամասում բացակայել է չիրկիզվող պահարանը, և հանձնաժողովի անդամները ընտրական նյութերը պահել են սովորական պահարանում, որի հետևանքով, սակայն, խնդիրներ չեն առաջացել:

Բոլոր տեղամասերում քվեարկությունը մեկնարկել է ժամանակին՝ ժամը 08:00-ին:

Քվեարկության ընթացք

Քվեարկությունն ընթացել է խաղաղ մթնոլորտում, խախտումներ չեն արձանագրվել:

Հարկ է նշել նաև կորոնավիրուսով պայմանավորված կարանտինի պայմաններում հակահամաճարակային պայմանների բարձր մակարդակով ապահովումը: Բոլոր տեղամասերում ներկա է գտնվել բուժանձնակազմ, կատարվել են ջերմաչափում և ախտահանում, մինչև տեղամաս մտնելը բոլորին անխտիր տրամադրվել է դիմակ և ձեռնոց:

Քվեարկությունը բոլոր տեղամասերում ավարտվել է, և դրանք փակվել են ժամանակին՝ 20:00-ին:

Արդյունքների ամփոփում

Քվեարկության և տեղամասերի փակման գործընթացներն անցել են խաղաղ: Քվեարկության ամփոփման ժամանակ առանձին դեպքեր չեն գրանցվել:

Ընդհանուր դիտարկում

«Ականատես» դիտորդական առաքելությունն արձանագրում է, որ դիտորդական առաքելության կազմակերպումն ու ընթացքը եղել են սահուն, առանց խոչընդոտների: Դիտորդների իրավունքները նախընտրական քարոզարշավը և քվեարկության գործընթացը դիտարկելու ընթացքում չեն խոչընդոտվել: Դիտորդներն արժանացել են բարյացակամ վերաբերմունքի ինչպես ընտրական հանձնաժողովների, այնպես էլ՝ այլ դերակատարների կողմից:

Ընտրական գործընթացները հիմնականում համապատասխանել են ԱՀ ընտրական օրենսգրքի նորմերին և միջազգային ստանդարտներին: